

Referendumverordening provincie Groningen 2021

Met opmerkingen, reacties en toelichtingen; zoals besproken woensdag 1 december

De opmerkingen uit de eerste bespreking in de commissie en die ons later op schrift hebben bereikt, hebben we hier *samenvattend bij de betreffende artikelen* gezet, met daaronder onze reactie. Tevens toegevoegd enkele wijzigingen n.a.v. de bespreking op 1 dec.

ALGEMEEN

Wat is het probleem; gevaar van polarisatie; liever betere participatie; (VVD)

Voorkomen referendum door betere participatie vooraf (PvdA)

Wat hebben we eraan? (CU)

Reactie: Of je wel of geen referenda mogelijk wilt maken is politieke keuze; daar denken we dus verschillend over. We zijn het ermee eens dat beleid zodanig ontwikkeld moet worden, dat er geen behoefte aan een correctief referendum ontstaat. Dus goede participatie en heldere motivatie. Maar dan nog kan het gebeuren dat een referendum gewenst wordt. Overigens, het bestaan van het instrument zal op de kwaliteit / interactiviteit van de beleidsontwikkeling een positieve druk uitoefenen.

Uitslag bindend, alleen raadgevend? (GrLi)

Uitslag moet bindend zijn (PvdA) (PvhN)

Is een correctief referendum momenteel bij wet uitgesloten?

Reactie: Voor een bindend referendum zijn nu nog geen wettelijke mogelijkheden. In 2019 is een grondwetswijziging ingediend door Ronald van Raak, die een correctief referendum mogelijk moet maken. Het wetsvoorstel is op 22 september 2020 door de Tweede Kamer en op 26 januari 2021 door de Eerste Kamer aangenomen. Het voorstel is op 11 februari 2021 ingediend in tweede lezing. Omdat Van Raak na de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 niet is teruggekeerd als Kamerlid voor de SP, zal de verdediging van het initiatiefvoorstel worden overgenomen door Renske Leijten.

Klopt het dat wij als Staten kunnen besluiten dat de uitkomst van een raadgevend referendum zelfbindend is? Het voorbeeld is de verordening van de provincie Limburg. Ziet de fractie van de SP een mogelijkheid om die zelfbinding op te nemen in het initiatiefvoorstel?

Reactie: Zelfbinding heeft geen wettelijke betekenis. Wel kunnen wij als PS bij besluitvorming over een referendum met onszelf afspreken hoe serieus we de uitslag nemen; al dan niet op basis van specifieke criteria (opkomst, aantal voorstemmers). Maar dit blijft allemaal lastig; uiteindelijk beslissen we als statenleden allemaal 'zonder last en ruggespraak'. Niet de wet, maar ons gedrag geeft hier de doorslag.

PER ARTIKEL

Artikel 1. Definities

In deze verordening wordt verstaan onder:

- kiesgerechtigden: ingezetenen van de provincie Groningen die krachtens de Kieswet kiesgerechtigd zijn voor de verkiezing van de leden van provinciale staten;
- referendum: volksraadpleging waarbij de kiesgerechtigden zich uitspreken over een ontwerpstatenbesluit.

Ook voor slechts een deel vd provincie? (GrLi)

Alleen provinciebrede onderwerpen? (CDA)

Reactie: In beginsel niet. Als het gaat om voorgenomen statenbesluiten die slechts een deel van de provincie betreffen, valt te verwachten dat juist in die delen van de provincie de opkomst het hoogst zal zijn; waarmee de betrokken burgers relatief ook het meest gewicht in de schaal leggen.

Technische vraag: gaat dit om kiesgerechtigden voor PS op het moment dat het referendum wordt gehouden of bij de laatste verkiezingen van PS? Eerste lijkt met het meest logisch, maar even checken. (D66)

Reactie: Eens, aantal kiesgerechtigden op moment van de stemming verdient de voorkeur. Voorstel is om dit in de tekst van de verordening – na advies/check – vast te leggen.

Artikel 2. Referendum, initiatief, onderwerpen

1. Er kan een referendum worden gehouden op initiatief van kiesgerechtigden of van provinciale staten.
2. Onderwerp van een referendum is een ontwerp-statenbesluit, met uitzondering van besluiten:
 - a. over individuele kwesties, zoals benoemingen, ontslagen, schorsingen, kwijtscheldingen en schenkingen;
 - b. over de hoogte van geldelijke voorzieningen voor ambtsdragers, gewezen ambtsdragers en hun nabestaanden;
 - c. over de vaststelling, wijziging of intrekking van de arbeidsvoorwaardenregeling en daaruit voortvloeiende besluiten met betrekking tot de griffier en de medewerkers van de griffie;
 - d. over het voor kennisgeving aannemen van notities en rapporten;
 - e. in het kader van deze verordening;
 - f. over de vaststelling van de provinciale begroting en de rekening;
 - g. over de vaststelling van provinciale tarieven en belastingen;
 - h. ter uitvoering van een besluit van een hoger bestuursorgaan of de wetgever waaromtrent provinciale staten geen beleidsvrijheid heeft;
 - i. die naar het oordeel van provinciale staten hun grondslag vinden in een eerder genomen besluit waarover een referendum is gehouden of kon worden gehouden;
 - j. waarvan provinciale staten van mening zijn dat dringende redenen aanleiding zijn om geen referendum te houden,

Wat zijn dringende redenen om referendum niet toe te staan? (D66) (PvdD)

Aan welke dringende redenen moet onze fractie dan denken? Zou de fractie van de SP hiervan willen afwijken? (PvdD)

Biedt dat vrij spel voor de Staten om een verzoek tot referendum bij meerderheid af te wijzen? (D66)

Reactie: Dat is aan PS en is een afweging die PS dan in meerderheid moet maken. Bij dringende redenen kan gedacht worden aan een besluit dat naar mening van de Staten met spoed moet worden genomen. Misbruik van deze bepaling is denkbaar, maar zou natuurlijk wel afdoen aan doel en strekking van de verordening en is daarmee zeer onwenselijk. Elke aanvraag gaat eerst langs de referendumcommissie. Deze commissie adviseert dus ook of er valide 'dringende redenen' zijn. Verderop (artikel 4) stellen we voor een aanvullende bepaling op te nemen over afwijken door PS van het advies van de referendumcommissie.

Wat D66 betreft zijn internationale verdragen niet referendabel, zou dit op provinciaal niveau misschien ook moeten gelden voor afspraken m.b.t. samenwerkingsverbanden? Daaraan zijn immers vaak lange onderhandeling voorafgegaan waarin de belangen van de verschillende regio's c.q. provincies zijn afgewogen

Hoe & wat bij besluiten gemeenschappelijke regelingen? (CDA)

Reactie: Deze verordening ziet alleen op voorgenoemen besluiten van PS; kan dus ook gaan over PS-besluiten in een GR; maar dus niet over het besluit van de GR zelf. Dan zou de GR zelf een referendumverordening moeten hebben.

Artikel 3. Samenstelling referendumcommissie

1. Provinciale staten stellen een referendumcommissie in en benoemen haar leden.
2. De referendumcommissie bestaat uit drie leden en twee plaatsvervangende leden en kiest uit haar midden een voorzitter.
3. De referendumcommissie wordt ondersteund door de griffier of een door de griffier aan te wijzen medewerker van de griffie.
4. Leden van provinciale staten van Groningen en personen werkzaam onder de verantwoordelijkheid van het provinciaal bestuur van Groningen zijn uitgesloten van lidmaatschap van de commissie.
5. De leden worden benoemd voor een periode van zes jaar. Aftredende leden kunnen worden herbenoemd.

Maximale termijn leden ref.cie (D66) Wat D66 betreft kunnen leden 1 x worden herbenoemd. (D66)

Reactie: Geen bezwaar, maar denkbaar is wel dat de referendumcommissie slechts weinig bijeen komt, waardoor er niet snel ervaring wordt opgebouwd. Bij regeling werving/benoeming referendumcommissie (zie lid 1) regels over herbenoeming opnemen en ook afspreken niet de gehele commissie in één keer te laten aftreden/herbenoemen en daarbij dan

Toelichting: De gewenste samenstelling en werving van de referendumcommissie is in deze verordening dus niet geregeld; dat zijn zaken van een te hiervoor apart in te stellen 'benoemingscommissie' uit de staten. Geopperd is om in deze ook navraag te doen bij andere provincies/IPO.

Artikel 4. Taken en vergaderingen referendumcommissie

1. De referendumcommissie heeft tot taak:
 - a. provinciale staten te adviseren over:
 - 1°. de vraag of sprake is van een uitgezonderd besluit als bedoeld in artikel 2, tweede lid;
 - 2°. de vraagstelling van een referendum inclusief de antwoordmogelijkheden en stemprocedure, en

- 3°. de datum van het te houden referendum;
 - b. de voorzitter van provinciale staten te adviseren over het papieren en digitale formulier voor de ondersteuningsverklaringen;
 - c. gedeputeerde staten te adviseren over:
 - 1°. de stembiljetten,
 - 2°. de verstrekking van subsidies als bedoeld in artikel 11, en
 - 3°. de vorm van de door de provincie te verstrekken voorlichting over het referendum, daarbij rekening houdend met bereik en betrokkenheid van inwoners;
 - d. toezicht te houden op:
 - 1°. de uitvoering van deze verordening, en
 - 2°. het objectieve of neutrale karakter van de door de provincie te verstrekken voorlichting over het referendum;
 - e. klachten te behandelen in het kader van de toezichttaak, genoemd onder d;
 - f. binnen drie maanden na de dag waarop het referendum wordt gehouden dan wel binnen drie maanden nadat duidelijk is dat er geen referendum plaatsvindt, een evaluatie uit te brengen over het referendumproces.
2. De referendumcommissie kan op eigen initiatief advies uitbrengen over aanpassingen van deze verordening, over de bij referenda en referendumverzoeken te volgen procedure en over alle overige zaken die het referendum betreffen en die zij van belang acht.
 3. De referendumcommissie vergadert in beslotenheid.
 4. De adviezen van de referendumcommissie zijn openbaar.

Artikel 5. Initiatief van kiesgerechtigden, stap 1: inleidend verzoek

1. Het inleidend verzoek om een referendum te houden wordt ondersteund door ondersteuningsverklaringen van ten minste 2% van het aantal personen dat kiesgerechtigd is op de dag dat het formulier, bedoeld in het vierde lid, wordt verstrekt.
2. Een inleidend verzoek wordt schriftelijk ingediend bij de voorzitter van provinciale staten, uiterlijk 6 uren voor de statenvergadering waarin het ontwerp-statenbesluit wordt besproken.
3. Een ondersteuningsverklaring voor het inleidend verzoek bestaat uit een handtekening met de daarbij behorende naam, adres, woonplaats en geboortedatum.
4. Ondersteuningsverklaringen worden geplaatst op een daartoe door de voorzitter van provinciale staten verstrekt formulier waarop de titel van het ontwerp-statenbesluit is opgenomen.
5. De voorzitter van provinciale staten of door de voorzitter van provinciale staten aan te wijzen medewerkers controleren de ondersteuningsverklaringen op naam, adres, woonplaats, geboortedatum en kiesgerechtigdheid als bedoeld in het eerste lid.
6. Provinciale staten beslissen of het inleidend verzoek wordt ingewilligd.
7. Als het verzoek wordt ingewilligd, behandelen provinciale staten het ontwerp-statenbesluit waarop het verzoek zich richt. Het ontwerp-statenbesluit zoals dat luidt na verwerking van eventuele aangenomen amendementen, wordt vervolgens aangehouden tot de eerstvolgende vergadering na de dag waarop de uitslag van het referendum wordt bekendgemaakt, tenzij eerder negatief over de ontvankelijkheid van het referendumverzoek wordt beslist.

De VNG adviseert 1% aan ondersteuningsverklaringen voor een inleidend verzoek. En het gaat over kleine verschillen maar Artikel 6 gaat over het definitieve verzoek hierin adviseert de VNG 5%. Waarom heeft de SP hier gekozen voor 4%? (D66)

De norm van 4% van de kiesgerechtigden voor het definitieve verzoek: wij vragen ons af, of dit wel voldoende draagvlak is. Kunnen jullie een onderbouwing geven voor deze norm? (PVV)

Reactie: klopt dat in het VNG model 1% en 5% gehanteerd wordt. Wij zien echter wel

voordelen bij het opwerpen van een iets hogere eerste drempel, maar willen verder de einddrempel niet te hoog leggen. Dit is een keuze. Een iets hoger eerste drempel voorkomt dat er veel initiatieven zijn die het uiteindelijk niet halen; en dat levert extra gedoe/frustratie; een iets lagere tweede drempel zorgt ervoor dat als de 1^e drempel eenmaal genomen is, de kans dat t doorgaat ook reëel is. De 4% is tamelijk willekeurig, maar gebruikelijk is 5%, dus iets in die orde zal het wel moeten zijn. Overigens, 4% in startfase is best al wel wat; want de campagne moet nog starten!

Artikel 6. Initiatief van kiesgerechtigden, stap 2: definitief verzoek

1. Het definitief verzoek om een referendum te houden wordt ondersteund door ten minste een aantal ondersteuningsverklaringen gelijk aan ten minste 4% van personen die kiesgerechtigd zijn op de dag dat provinciale staten hebben besloten dat het inleidend verzoek wordt ingewilligd.

Wel opkomstdrempel (PvdA) (PvhN)

Opkomsteisen? (CDA)

Reactie: Opkomstdrempel is hier niet aan de orde: die kan eventueel bij het referendum zelf ingevoerd worden.

2. Een definitief verzoek wordt ingediend bij de voorzitter van provinciale staten binnen acht weken na de dag dat provinciale staten hebben besloten dat het inleidend verzoek wordt ingewilligd.

3. Een ondersteuningsverklaring voor het definitief verzoek bestaat uit een handtekening met de daarbij behorende naam, adres, woonplaats en geboortedatum.

4. Ondersteuningsverklaringen worden geplaatst op een daartoe door de voorzitter van provinciale staten verstrekt formulier waarop de titel van het ontwerp-statenbesluit is opgenomen. In aanvulling hierop voorziet de provinciale website in de mogelijkheid om digitale ondersteuningsverklaringen in te dienen. Deze digitale mogelijkheid komt zoveel mogelijk overeen met het papieren formulier voor de ondersteuningsverklaringen.

5. De voorzitter van provinciale staten, of door de voorzitter van provinciale staten aan te wijzen medewerkers, controleren de ondersteuningsverklaringen op naam, adres, woonplaats, geboortedatum en kiesgerechtigdheid als bedoeld in het eerste lid.

6. De voorzitter van provinciale staten, of door de voorzitter van provinciale staten aan te wijzen medewerkers maken wekelijks bekend hoeveel geldige ondersteuningsverklaringen zijn ingediend.

7. De voor het inleidend verzoek verzamelde ondersteuningsverklaringen tellen niet mee voor het definitief verzoek.

Wie beslist u als eerste over de vraag of er sprake is van van een uitgezonderd besluit als bedoeld in artikel 2, tweede lid? De staten of de referendumcommissie? (diverse partijen)

Reactie: Dit speelt uiteraard alleen bij een referendum op initiatief van inwoners; voorstel is dat staten in eerste instantie alleen op formele gronden toetsen en inhoudelijke toetsing primair te laten bij referendumcommissie; met mogelijkheid daar in bijzondere situaties toch van af te wijken. Daartoe onderstaande artikelen gewijzigd/toegevoegd:

8. Als het verzoek aan de in dit artikel gestelde eisen voldoet, wordt het voor advies terstond doorgeleid naar de referendumcommissie.

9. In de eerstvolgende vergadering van provinciale staten na afloop van de termijn, bedoeld in het tweede lid, nemen provinciale staten, gehoord het advies van de referendumcommissie, een besluit over het houden van het referendum.

10. Provinciale staten kunnen slechts met een gekwalificeerde meerderheid van 2/3 besluiten af te

wijken van het advies van de referendumcommissie over de vraag of sprake is van een uitgezonderd besluit als bedoeld in artikel 2, tweede lid;

Artikel 7. Initiatief van provinciale staten

1. Provinciale staten kunnen op eigen initiatief besluiten tot het houden van een referendum.

Is dit een besluit op basis van een gewone meerderheid? (D66)

Reactie: Ja.

Beroep? (CDA)

Reactie: Nee

2. Zo spoedig mogelijk nadat dit besluit is genomen, behandelen provinciale staten het ontwerp-statenbesluit waarover het referendum zal worden gehouden. Het ontwerp-statenbesluit zoals dat luidt na verwerking van eventuele aangenomen amendementen, wordt vervolgens aangehouden totdat de uitslag van het referendum bekend is gemaakt.

Artikel 8. Datum stemming

1. Provinciale staten bepalen tegelijk met het besluit om een referendum te houden, of zo spoedig mogelijk daarna, de dag waarop de stemming over het referendum plaatsvindt.

2. De stemming vindt plaats uiterlijk vier maanden na de dag waarop besloten is tot het houden van een referendum. Provinciale staten kunnen deze termijn met ten hoogste twee maanden verlengen.

Artikel 9. Vraagstelling referendum

1. Provinciale staten stellen tegelijk met het besluit om een referendum te houden, of zo spoedig mogelijk daarna, de vraagstelling vast.

2. Bij een referendum op initiatief van de kiesgerechtigden wordt aan de kiesgerechtigden de vraag voorgelegd of zij voor of tegen het ontwerp-statenbesluit zijn. Deze vraag kan geen betrekking hebben op afzonderlijke onderdelen van het ontwerp-statenbesluit.

3. Bij een referendum op initiatief van provinciale staten wordt aan de kiesgerechtigden de vraag voorgelegd of zij vóór of tegen het ontwerp-statenbesluit zijn of kan de vraag bestaan uit verschillende antwoordcategorieën of oplossingsrichtingen.

4. Bij een referendum met verschillende antwoordcategorieën of oplossingsrichtingen stellen provinciale staten de stemprocedure vast.

Dit is op zich heel waardevol, maar wij hebben twijfels of dat in de praktijk werkt. Het lijkt ons vrijwel onmogelijk om in veel gevallen een uitputtende lijst van oplossingsrichtingen kort en bondig te presenteren. Bovendien wekt dit wellicht nog meer de indruk dat het referendum bindend is en de meest gekozen oplossingsrichting ook het daadwerkelijke besluit wordt. Bovendien wekt dit wellicht nog meer de indruk dat het referendum bindend is en de meest gekozen oplossingsrichting ook het daadwerkelijke besluit wordt. Is een optie van een maximum aantal antwoorden of oplossingsrichtingen een optie? (D66)

Hier kun je dus ook de situatie krijgen dat de meest gekozen oplossingsrichting maar door een beperkt deel van de bevolking wordt gesteund. Stel je hebt 10 opties: dan zou in theorie de meest gekozen optie door slechts 10,01% van de bevolking gesteund kunnen worden. Ik zou, als je deze optie toe wil staan, in ieder geval een maximum aantal antwoordcategorieën/oplossingsrichtingen hanteren. (D66)

Reactie: Een referendum met varianten kan alleen op eigen initiatief van de staten. Daarmee wordt het referendum in zekere zin ook een opinie-onderzoek. Om zo'n

onderzoek te houden is deze verordening niet nodig; dat kan nu ook al. In deze verordening gaat het primair over een voorgenomen besluit; de vraag naar/over andere opties is dan aanvullend. Het is aan PS om geen onzinnige / onwerkbaar vragen te formuleren of referenda in de plaats te laten komen van opinie-onderzoek. We moeten ook vertrouwen in de commissie en in PS hebben!

Artikel 10. Budget, subsidieplafond en subsidiecriteria

1. Onmiddellijk nadat is besloten tot het houden van een referendum, stellen provinciale staten een budget vast voor de organisatie van en de voorlichting over het referendum.
2. Tevens stellen provinciale staten het subsidieplafond vast voor activiteiten ter ondersteuning van het publieke debat en de meningsvorming over het ontwerp-statenbesluit waarop het referendum betrekking heeft 3. Niet voor subsidie komen in aanmerking activiteiten die:
 - a. geheel of gedeeltelijk plaatsvinden na de dag van stemming;
 - b. met winstoogmerk worden ondernomen;
 - c. die zijn begonnen voordat over de subsidieaanvraag is beslist;
4. Subsidie wordt uitsluitend verstrekt aan:
 - a. collectieven van ten minste tien kiesgerechtigde inwoners van de provincie, en
 - b. rechtspersonen, met uitzondering van politieke groeperingen als bedoeld in hoofdstuk G van de Kieswet.
5. De subsidie bedraagt 100% van de redelijke kosten van de activiteiten, met uitzondering van loonkosten, en tot een maximum van €5.000,-.
6. Gedeputeerde staten maken het subsidieplafond en de begin- en einddatum van de aanvraagtermijn bekend.
7. Op subsidies verstrekt op grond van deze verordening is de Kaderverordening subsidies provincie Groningen 2017 niet van toepassing.

Subsidies? Voldoende? (GrBel)

Wij zetten vraagtekens bij het maximaliseren van de subsidie tot €5000,—. Is dit niet te beperkend? Het doel is, dat de Groningers goed worden voorgelicht over de inhoud van het referendum. Wat is jullie visie hierop? (PVV)

Reactie: Of het genoeg is zal de ervaring moeten leren, maar het budget lijkt ons voldoende. Als er aanleiding voor is kan de verordening op dit punt via een voordracht worden aangepast. Een maximum-bedrag opnemen is wenselijk om te voorkomen dat het hele budget door een paar grote aanvragers wordt opgeslokt. Zie ook art 4.2: de referendumcommissie adviseert ook over benodigd budget

Artikel 11. Subsidieverlening en vaststelling

1. Zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk drie weken na afloop van de sluitingsdatum van de aanvraagtermijn, beslissen gedeputeerde staten over de subsidieverlening.

Toelichting: Aanvankelijk werd hier een termijn van één week voorgesteld; n.a.v. reactie GS en burger Mastenbroek is dit nu gewijzigd in maximaal drie weken.
2. Subsidieverlening vindt plaats in volgorde van de door gedeputeerde staten aangebrachte rangschikking, totdat het vastgestelde subsidieplafond is bereikt.
3. Bij de rangschikking van de aanvragen kennen gedeputeerde staten punten toe aan de hand van de volgende aspecten en tot het daarbij vermelde maximum aantal naar de mate waarin:
 - a. de activiteiten bijdragen aan het publieke debat en meningsvorming onder kiesgerechtigden: 5 punten;
 - b. de activiteiten openbaar toegankelijk zijn of de uitingen openbaar zijn: 5 punten;
 - c. de activiteiten openbaar bekendgemaakt zijn: 5 punten;

- d. verschillende doelgroepen worden bereikt: 5 punten, en
 - e. het gevraagde bedrag in verhouding staat tot het verwachte resultaat: 5 punten.
4. De verleende subsidie wordt uitgekeerd in de vorm van een voorschot.
 5. Uiterlijk acht weken na de dag van de stemming dient de subsidieontvanger een aanvraag tot vaststelling in. De aanvraag bevat een inhoudelijk verslag of bewijsstukken waaruit blijkt in hoeverre de gesubsidieerde activiteiten zijn verricht.
 6. Gedeputeerde staten besluiten uiterlijk acht weken na de datum van de aanvraag over de vaststelling van de subsidie.

Artikel 12. Procedure voorbereiding, stemming, uitslagbepaling en bekendmaking

Op de procedure ter voorbereiding, stemming, en de vaststelling en bekendmaking van de uitslag van het referendum zijn de hoofdstukken E, paragrafen 2 en 4, J, L, N, paragraaf 1, en P, paragrafen 1 en 4, van de Kieswet van overeenkomstige toepassing, voor zover bij deze verordening niet anders is bepaald.

Artikel 13. Uitslag

1. Het centraal stembureau berekent de uitslag van het referendum en geeft aan hoeveel stemmen voor en tegen het ontwerp-statenbesluit zijn uitgebracht alsmede het aantal blanco en ongeldige stemmen en het aantal stemmen bij volmacht. Het centraal stembureau stelt vast of een meerderheid van de uitgebrachte stemmen voor dan wel tegen het ontwerp-statenbesluit is uitgebracht, waarbij blanco en ongeldige stemmen buiten beschouwing worden gelaten.
2. Het centraal stembureau brengt de uitslag over aan provinciale staten, vergezeld van het proces-verbaal, en maakt beide onverwijld bekend op een algemeen toegankelijke wijze.
3. In geval van een meerkeuze referendum op initiatief van provinciale staten wordt de keuzemogelijkheid die de meeste stemmen heeft gekregen als referendumuitspraak vastgesteld en bekendgemaakt op een algemeen toegankelijke wijze.
4. Provinciale staten doen op basis van het door het centraal stembureau vastgestelde proces-verbaal een uitspraak over of de stemming op wettige wijze is geschied.

PS neemt een definitief besluit nadat de uitslag van het referendum bekend is. Provinciale Staten is dus geen 'stempelautomaat' en gaat niet automatisch mee met de uitslag van het referendum. Wellicht staat u nu al klaar om te vragen: waarom neemt u niet altijd de uitslag van het referendum over? Het antwoord is nogal principieel. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat overname van de uitslag betekent dat een deel van de Groningers de last moet dragen van het besluit dat de meerderheid graag wil nemen. Dat kan onredelijk zijn. De Provinciale Staten van Groningen zijn er voor alle Groningers....(D66)
Reactie: Dit is juist: het is geen 100% volgen, dat is aan partijen zelf.

De VNG heeft er bewust voor gekozen geen opkomst- of uitkomstdrempel op te nemen. Dit omdat een dergelijke drempel niet past bij het adviserende karakter van het referendum en er mogelijk verwarring of strategisch stemgedrag zou kunnen ontstaan. Dat laatste kan worden ondervangen met een uitkomstdrempel waarbij tenminste een bepaald percentage van de kiesgerechtigden op de 'winnende' optie moet hebben gestemd (en er dus geen motivatie is om thuis te blijven zodat er geen bepaald opkomstpercentage word gehaald). De commissie Remkes adviseert bijvoorbeeld een uitkomstdrempel van 33,33%. Even los van dit percentage lijkt een dergelijke drempel mij wel zinvol, omdat een referendum anders al geldig zou zijn als slechts één iemand op komt dagen. En alhoewel het referendum slechts adviserend is, is het natuurlijk wel de bedoeling dat dit serieus wordt meegewogen bij het uiteindelijke besluit. Een zekere objectieve representativiteit van de

uitslag is daarom mijns inziens een randvoorwaarde en daar kan een uitkomstdrempel aan bijdragen. Daarmee voorkom je ook discussie achteraf over hoeveel de uitslag van het referendum nou eigenlijk zegt. (D66)

Reactie: Wat ons betreft past een uitkomstdrempel wel bij een correctief referendum, maar niet bij ons raadgevend referendum. Bij een raadgevend referendum volgt immers altijd een definitief besluit van PS! En PS stemt zonder last of ruggespraak... Of het instrument zinvol functioneert en of de inwoners het als waardevol ervaren hangt dus af van hoe PS ermee omgaat. Als PS zich niks aantrekt van uitslag, dan houdt het op. PS kan ook altijd besluiten om na een genomen besluit de kwestie opnieuw te agenderen en in stemming te brengen... Maar dit gaat over bestuurlijke cultuur.

Artikel 14. Strafbepaling

Met een hechtenis van ten hoogste drie maanden of een geldboete van de tweede categorie wordt gestraft degene die:

- a. stembiljetten, ondersteuningsverklaringen, volmachtbewijzen of stempassen namaakt of vervalst met het oogmerk deze als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken;
- b. stembiljetten, ondersteuningsverklaringen, volmachtbewijzen of stempassen die hij zelf heeft nagemaakt of vervalst of waarvan de valsheid of vervalsing hem, toen hij deze ontving, bekend was, opzettelijk als echt en onvervalst gebruikt of door anderen doet gebruiken;
- c. stembiljetten, ondersteuningsverklaringen, volmachtbewijzen of stempassen voorhanden heeft met het oogmerk om deze wederrechtelijk te gebruiken of door anderen te doen gebruiken;
- d. als gemachtigde stemt voor een kiesgerechtigde persoon, wetende dat deze is overleden;
- e. bij een referendum door gift of belofte een kiesgerechtigde omkoopt om volmacht te geven tot het uitbrengen van zijn stem;
- f. stelselmatig personen aanspreekt of anderszins persoonlijk benadert ten einde hen te bewegen het formulier op hun oproepingskaart, bestemd voor het stemmen bij volmacht, te ondertekenen en deze kaart af te geven.

Artikel 15. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op de dag na bekendmaking in het Provinciaal blad.
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Referendumverordening provincie Groningen 2021.

Artikel 16: Afloop

Deze verordening loopt af vier jaren na inwerkingtreding.

Toelichting: Dit artikel toegevoegd om recht te doen aan het experimentele karakter van dit aanvullende democratische instrument. Blijkt in de praktijk dat er zich allerlei bezwaren manifesteren, dan is er geen bijzondere actie nodig om er weer mee te stoppen. Werkt het allemaal goed, dan volstaat een eenvoudige aanpassing/verwijdering van dit artikel. In elk geval noopt het de voorstanders van het referendum tot tijdige evaluatie.

Aldus, op 26 november 2021 en 3 december opgetekend
met dank aan burger Mastenbroek,

Kees Frenay (SP)